

4. Сафранов Т.А. Екологічні основи природокористування: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. - Львів: "Новий Світ-2000", 2010. - 248 с.
5. Актуальні проблеми правового регулювання земельних відносин в сучасних умовах: Автореф. дис. д-ра юрид. наук: 12.00.06 / М.В. Шульга; Нац. юрид. акад. України ім. Я.Мудрого. — Х., 2007. — 37 с.
6. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. / За ред. В.В.Медведчука. – К.: Юрінком Інтер, 2008. –656 с.

Кушнір Т.Б.

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК РОЗДРІБНОЇ МЕРЕЖІ ЯК СКЛАДОВОЇ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ РЕГІОНУ

Роздрібна мережа займає провідне місце в торговельній інфраструктурі кожного регіону і виконує, крім економічної, значну соціальну функцію, має велике значення для забезпечення добробуту населення. Наявність розвинутої роздрібної мережі є одним з основних факторів забезпечення гнучкого реагування на сигнали потреб та регіональний споживчий попит. Від її стану багато в чому залежить рівень торговельного обслуговування населення. Для того, щоб створити в Україні цивілізований сектор роздрібної торгівлі, необхідно визначити основні зміни, що можуть мати місце в перспективі, обґрунтувати шляхи стабілізації необхідно періодично проводити моніторинг розвитку суб'єктів даної сфери. При цьому врахування негативних моментів, вирішення нагальних проблем посткризового періоду, з урахуванням регіональних особливостей її розвитку, дозволить виключити помилки в подальшому формуванні безпосередньо мережі роздрібної торгівлі, та взагалі урахувати цей досвід під час творення національної торговельної інфраструктури регіону.

Дослідженню інфраструктури загалом та її окремих складових провідними економістами надається велика увага. Такі вчені як І. Бутирська, П. Беленький, О. Васильєв, Н. Внукова, Т. Злупко, І. Тараканова, Т. Тіщенко, І. Федорова, В. Федько, Н. Федько та багато інших займалися проблемами формування інфраструктури взагалі, забезпеченості нею економіки регіонів. Діяльності суб'єктів торговельної інфраструктури присвячені наукові праці І. Балабанової, А. Мазаракі, В. Апопія, І. Бланка, Н. Власової, Л. Лігоненко, Н. Ушакової, А. Садекова, Л. Омелянович, В. Марцина.

У роботах цих авторів розкрито суть інфраструктури товарного ринку, особливості діяльності її складових, торгівлі загалом та її структурних елементів, особливості розвитку торговельних підприємств, а також чинники, умови, ефективність їх діяльності та багато інших питань. Однак більшість досліджень розглядають окремо інфраструктуру та торговельну її складову зокрема в загальнонаціональному масштабі, і меншою мірою акцентують увагу на проблемах торговельної інфраструктури регіонів та розвитку роздрібної торгівлі як провідної складової.

Метою цього дослідження є вивчення відмінностей регіональної роздрібної

мережі у складі торговельної інфраструктури регіону.

Відмінності регіональної роздрібної торгівлі в Україні обумовлені історико-культурними традиціями окремих регіонів, кількістю населення та його структурою, рівнем реальних доходів тощо, які в сукупності впливають на показник розміру роздрібного товарообороту на одну особу. Так, як правило, найбільша частка роздрібного товарообороту припадає на більш економічно розвинені та щільно населені регіони, що й зумовлює в них більшу інтенсивність конкуренції [4, с. 45].

В Україні найбільше значення частки роздрібного товарообігу припадає на столичний регіон. Проте таке велике значення роздрібного товарообігу для м. Києва містить у собі «столичну» складову: частина торговельних підприємств мають розвинену торговельну мережу по всій країні, а головний офіс – у столиці, крім того торгівля високоцінними товарами індивідуального споживання також значною мірою сконцентрована у столиці. Таким чином, відбувається перебільшення товарообігу по м. Києву, хоча реалізація та використання значної частини товарів відбувається за межами столиці [2, с. 63].

За даними 2010 р. розподіл роздрібного товарообігу за областями був наступним: Донецька, Дніпропетровська, Харківська, Одеська, Львівська області на які сукупно припадає 36,33 %.

Наявність цих областей у регіонах впливає на загальну динаміку їх насиченості. З'ясовано, що за розміром роздрібного товарообороту на одну особу за тенденцією до зменшення розташовано Південний, Східний і Центральний регіони. За насиченістю найбільша концентрація спостерігається в Західному регіоні – біля 180 м²/1000 осіб, який займає перше місце серед місць країни. В Харкові даний показник склав 87 м²/1000 осіб. Найменш насиченими виявились північні міста – Сумі (53 м²/1000 осіб) и Чернігів (59 м²/1000 осіб), а також Львів (62 м²/1000 осіб).

Взагалі найбільш насиченим є Західний регіон України, де середній показник складає 98 м²/1000 осіб. Це один з найменших за кількістю населення у містах та загальним обсягом торговельної площі регіон. Самим малим є Центральний регіон, забезпеченість якого є найнижчою – 86 м²/1000 осіб. Для порівняння у розвинених країнах відповідний показник становить 350-550 м²/1000 осіб.

Географію регіонального розміщення роздрібної торгівлі здебільшого визначає географія розселення, яка обумовлена ступенем освоєння територій, розбіжностями між величиною поселень та густотою їх мережі, надійністю транспортно-економічних зв'язків між ними. Більш великим системам розселення відповідають більш потужніші роздрібні мережі, що впливає на рівень торговельного обслуговування населення.

У столиці та великих містах простежується активізація роздрібного бізнесу, вхід на ринок нових рітейлерів, розширення позицій уже існуючих, що сприяє формуванню конкурентного ринку. Слід відмітити, що «..у містах конкуренція між торговими підприємствами знижується від центру до периферії. При цьому конкуренція серед магазинів у центрі міста надзвичайно сильна... Разом

з тим у «спальних» районах попит досить великий, а інфраструктура формується з нуля, і, отже, сила конкуренції буде зменшуватися від центру до окраїн...» [3, с. 26].

В сільській місцевості спостерігається протилежна ситуація – монополізація ринку. Проблема розвитку торгівлі й організації торговельного обслуговування людей в малих сільських поселеннях характеризується суперечностями: з одного боку, потребує збільшення таких поселень в інтересах ефективної організації соціальної інфраструктури, з іншого – є об'єктивна потреба їх існування для більш раціонального та повного використання природних і трудових ресурсів. Для вирішення цієї проблеми потрібно створити локальні системи торговельного обслуговування в малих сільських поселеннях [1, с. 111].

Таким чином, чітко простежуються особливості організації роздрібної мережі, пов'язані з регіональною та територіальною специфікою. До того ж вивчення проблем розвитку роздрібної торгівлі як складової сучасної торговельної інфраструктури має низку переваг. Такі дослідження у сукупності з ретельним вивченням характерних особливостей і закономірностей у розвитку інших суб'єктів торговельної інфраструктури (збутового сектору – дилерів, дистриб'юторів, збутових кооператорів, представників посередницької діяльності – брокерів, трейдерів, консигнаторів, комерційних агентів, сфери оптової реалізації – оптові бази, ринки, аукціони, заготівельні бази) сприяють максимізації задоволення потреб населення в товарах і торгових послугах, зростанню доступності товарів покупцям, скороченню витрат часу на купівлю, підвищенню культури обслуговування покупців. Це, у свою чергу, дозволяє враховувати специфіку функціонування елементів торговельної інфраструктури в розробці нових методологічних основ її організації на регіональному рівні, виявити шляхи спрямування регіональної роздрібної мережі у цивілізоване русло, створити цивілізовану інфраструктуру товарного ринку, зміцнювати економіку регіонів, сприяє покращенню життя і підвищенню добробуту населення, що є одним з ключових моментів подальшого позитивного соціально-економічного розвитку регіонів, а відповідно і держави взагалі.

Література

1. Асаулюк С.Л. Сутність та методика економічної оцінки розвитку підприємств роздрібної торгівлі [Текст] / С.Л. Асаулюк. – Науковий вісник НЛТУ України, Вип. 19.11. – 2009. – С. 107-113.
2. Васильєв, О.В. Методологія і практика інфраструктурного забезпечення функціонування і розвитку регіонів України [Текст] : монографія / О.В. Васильєв. – Харків: ХНАМГ, 2007. – 341 с.
3. Соболев, В. Виявлення можливостей розвитку роздрібних торгових мереж за допомогою формування конкурентного середовища [Текст] / Соболев // Схід. – 2003. – №5 (55). – С. 24 – 30.

4. Чорна, М.В. Управління конкурентоспроможністю підприємств роздрібною торгівлі: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій [Текст] : монографія / М.В. Чорна. – Харків : ХДУХТ, 2010. – 426 с.

Левик А.І., Шепель Н.Г.

ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У всі часи ефективність економіки в визначальній ступені залежить від ефективності роботи її структурних ланок, перш за все низових – підприємств, фірм і т.п. Остання ж, в першу чергу, визначається ефективністю використання ресурсів, що знаходяться в їх розпорядженні – матеріальних, фінансових, трудових та ін.. У цьому зв'язку надзвичайно важливим є визначення міри використання ресурсів, що є основою аналізу ефективності економіки підприємства та розрахунку конкурентоспроможності його продукції.

Істотним недоліком існуючої системи показників оцінки ефективності використання ресурсів і алгоритмів їх визначення є принцип, згідно якому рентабельність і фондівіддача кожного окремо взятого виду вкладених ресурсів оцінюються, таким чином, неначебто ці засоби використовувалися окремо, а решта засобів — не брали участь у виробничому циклі і утворенні виручки від реалізації і прибутку. Результати ж господарської діяльності підприємства складаються під дією і в результаті використання всіх засобів та ресурсів підприємства в сукупності і одночасно. І кожний вид засобів і ресурсів має при цьому свою певну пайову участь в отриманні виручки від реалізації, прибутку підприємства, загальної вартості спожитих ресурсів [1, с.22].

Тобто існуючі показники не можуть використовуватися в якості регуляторів економічних процесів на підприємствах. Необхідним стає визначення раціонального співвідношення величини витрат задіяних ресурсів та комплексний підхід до оцінки рівня ресурсоемності.

Проблемі управління ефективністю виробничих підприємств присвячено велика кількість праць науковців, які перебувають у постійному пошуку нових методів і способів забезпечення ефективної роботи підприємства кожної галузі [5]. Нові підходи до визначення рівня та управління ефективністю виробництва, на нашу думку, мають бути цілеспрямовані на доповнення переліку показників економічного управління шляхом удосконалення підходів до нормування і регулювання витрат ресурсів. Нормування має використовуватися як метод організаційно-стабілізуючого впливу, який передбачає встановлення нормативів як орієнтирів діяльності [4].

Взаємодіючи між собою, елементи продуктивних сил перебувають у єдності, кількісній та якісній функціональній залежності. Обмеженість, взаємозамінність, переплетіння і мобільність – це основні риси економічних ресурсів. Але саме ця обставина не врахована в діючих на теперішній час нормах і нормативах. Це спонукає до пошуку інтегрованої або сукупної норми витрат ресурсів, яка б забезпечувала підприємству його ефективну роботу, підвищення дієвості і